

РЕЦЕНЗИЯ

от: д.ик.н. Методи Димитров Христов - професор във ВУЗФ, София
на: материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност “професор“ във Висшето училище по застраховане и финанси, област на висше образование
3. Социални, стопански и правни науки и научно направление 3.8. Икономика
(Финансови аспекти на кръговата икономика и екологичния риск).

Уважаеми членове на научното жури,

в конкурса за „професор“, обявен в Държавен вестник, бр. 68 от 17 август 2018г. и в интернет-страницата на ВУЗФ, за нуждите на катедра „Финанси“, като кандидат участва само доц. д-р **Виржиния Иванова Желязкова** от ВУЗФ, София.

1. Общо представяне на получените материали

Със заповед № 418 от 26.10.2018г. на Ректора на ВУЗФ аз бях определен за член на научното жури по посочения вече конкурс, а на първото негово заседание, състояло се на 07.11.2018г. бях избран за председател на журито и рецензент.

Представеният от доц. д-р Виржиния Желязкова комплект от документи на хартиен носител и диск е в пълно съответствие с чл.32, ал.2 от Правилника за развитие на академичния състав на ВУЗФ. Той съдържа общо **49 научни труда**, от които: монографии - **1** (самостоятелна), студии – **8** (самостоятелни – 3 и в съавторство – 5), статии и доклади в реферирани и индексирани издания – **7** (самостоятелни - 5 и в съавторство – 2), статии и доклади в нереферирани издания – **20** (самостоятелни – 9 и в съавторство – 11), учебници – **2** (самостоятелни), проекти – **11** (като ръководител – 4 и като участник – 7).

За рецензиране се приемат **32 научни труда**, от които: монографии - **1** (самостоятелна), студии – **6** (самостоятелни – 3 и в съавторство – 3), статии и доклади в реферирани и индексирани издания – **7** (самостоятелни - 5 и в съавторство – 2), статии и доклади в нереферирани издания – **7** (самостоятелни – 3 и в съавторство – 4), учебници – **2** (самостоятелни), проекти – **9** (като ръководител – 4 и като участник – 5). Независимо от високата стойност на останалите 15 публикации те не се приемат за рецензиране, тъй като не са свързани с конкретизираното съдържание на обявения конкурс. От своя страна за участието на доц. д-р Виржиния Желязкова в колективните разработки са представени съответни разделителни документи.

Всичко това показва, че доц. д-р Виржиния Желязкова участва в обявения конкурс за професор с достатъчна по обем и разнообразна по съдържание научна продукция.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Доц. д-р Виржиния Желязкова след съответно обучение през периода 2004-2006г. в УНСС, София придобива магистърска степен по международни икономически отношения (МИО). След това в резултат на участие в докторска програма към Института за икономически изследвания при БАН, през периода 2007-2010г. и успешна защита на дисертационен труд с тема „Ефекти от динамиката на цената на суровия петрол в международната търговия“, получава научната и образователна степен „доктор“.

Трудовата си дейност доц. д-р Виржиния Желязкова започва като експерт по кореспондентски отношения през периода 2006-2007г. в рамките на Пощенска банка, София. След това в същата банка тя е експерт по управление на разходите и анализите (2007-2013), а от 2011г. и до сега – експерт и по околна среда. Успоредно с това от 2010г. е преподавател във ВУЗФ, София, а от 2013г. и до настоящия момент е негов зам. ректор по учебната дейност и качеството на обучение. През периода 2013-2016г. доц. д-р Виржиния Желязкова е национално контактено лице за България по финансовите въпроси на програма „Хоризонт 2020“. Тя владее и използва на различни нива английски, гръцки, руски и френски език. Доц. д-р Виржиния Желязкова е комуникативна, дисциплинирана, отговорна и има способността да работи в международна среда и екипи, както и да координира работата по сложни икономически проекти.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

3.1. Оценки за учебно-педагогическа дейност на кандидата

Като преподавател във ВУЗФ доц. д-р Виржиния Желязкова изнася лекции и води семинарни занимания със студенти по учебните дисциплини: „Финансиране на външнотърговски сделки“, „Международни финанси“, „Управление на финансовия риск“, „Управление на портфейла“ и др. Нейната добра чуждоезикова подготовка им е създала предпоставки да оформи оригинално съдържание на изброените учебни дисциплини. От своя страна проявеното от нея старание е осигурило съвременни подходи за представяне на изучавания учебен материал. Значима е и помощта, която тя оказва на завършващите студенти при подготовката и защитата на избраните от тях теми за дипломни работи. Оценките, които тя е получавала от провежданите анонимни анкети със студентите напълно потвърждават тези констатации. Те изцяло се споделят и от преподавателския състав на ВУЗФ.

Положителна оценка заслужава и фактът, че доц. д-р Виржиния Желязкова има издадени вече два самостоятелни електронни учебника, с които оказва съществена помощ на обучаваните студенти. Става въпрос за учебниците „Въведение в кръговата икономика

– финансиране, счетоводство, отчетност“ (235с. 2018г.) и „Управление на екологичния риск – финансови аспекти“ (115с., 2018г.).

Успоредно със своята преподавателска работа със студентите доц. д-р Виржиния Желязкова активно работи и с обучаваните във ВУЗФ докторанти под формата на техен научен консултант и научен ръководител. Нейният чуждестранен докторант Мехмет Коч вече е защитил своята докторска дисертация и е получил научната и образователна степен „доктор“.

Специално внимание заслужават и заслугите на доц. д-р Виржиния Желязкова за дейността, която тя осъществява като зам. ректор на ВУЗФ и пряко отговаряща за неговата учебна дейност и качеството на обучение. Нейните заслуги в това отношение трябва да се свързват с усилията, които тя полага за осъвременяване на учебните планове, за подобряване на дисциплината на студентите, както и за усъвършенстване на тяхното административно обслужване.

Всичко това дава основание да бъде дадена висока положителна оценка на доц. д-р Виржиния Желязкова за нейната учебно-педагогическа дейност.

3.2.Оценки за научната и научно-приложна дейност на кандидата

От приетите за рецензиране научни публикации на доц. д-р Виржиния Желязкова може да бъде направен най-напред извод, че те в количествено отношение напълно съответстват на националните изисквания към кандидатите за заемане на академичната длъжност „професор“. Тази констатация с пълна сила се отнася и до разновидностите на въпросните публикации. Известно е, че в Закона за развитието на академичния състав в Република България и в Правилника за неговото приложение изрично е посочено, че кандидатите за професор трябва „...да са представили публикуван монографичен труд или равностойни публикации в специализирани научни издания...“ (чл.29, ал.1, т.3), както и „...други оригинални научноизследователски трудове...“ (чл.29, ал.1, т.4).

В по-конкретен план доц. д-р Виржиния Желязкова има публикувана самостоятелна **монография**, в която отделя специално внимание на три основни групи въпроси: на концепцията и теорията за кръговата икономика и нейната реализация, на проблемите, свързани с финансирането на кръговата икономика и на екологичното счетоводство и отчетността, засягащи кръговата икономика. В рамките на първата група нейното внимание е насочено към две главни направления – произхода и същността на понятието кръгова икономика и неговата реализация в добре подбрани страни от света. От своя страна по отношение на финансирането на кръговата икономика доц. д-р Виржиния Желязкова поставя акцента върху банковото кредитиране и капиталовите пазари,

абстрахирайки се от останалите сектори на финансовата система. Най-последно в съдържанието на третата група въпроси тя съсредоточава своето внимание върху същността, тенденциите и проблемите на екологичното счетоводство и същността, проблемите и приложението на стандартите за екологичната отчетност.

От съдържателна гледна точка може да се твърди, че в съответствие с избраната цел тази нейна публикация действително представлява едно напълно завършено и добре оформено монографично научно изследване. Това обаче не означава, че не е било възможно в нея да бъдат вградени много повече въпроси, свързани с кръговата икономика.

Доц. д-р Виржиния Желязкова е самостоятелен автор или съавтор и на множество **студии, статии и научни доклади**, третиращи значими както за теорията, така и за практиката проблеми. По-голямата част от тях са пряко свързани с конкретизираното съдържание на обявения конкурс. Допуснато е обаче някои от тях да се препокриват със съдържанието на монографичния труд. Има и публикации на английски език.

Представените от доц. д-р Виржиния Желязкова и приети за рецензиране **студии** заслужават специално внимание. Става въпрос преди всичко за студиите, посветени на „Актуални финансови практики и продукти, насочени към опазването на околната среда“ (2013), „Актуални проблеми на климата и отражението им в банковия сектор и сектора за управление на активи“ (2014), и „Съвременни проблеми на екологичното счетоводство и отчетност“ (2017). Независимо от факта, че съдържанието на последната студия се препокрива с известна част от монографията, както в нея, така и в останалите студии се третират съществени въпроси от финансирането на кръговата икономика и свързаната с нея отчетност.

Способността на доц. д-р Виржиния Желязкова да прави подбор на подходящи и актуални теми и да ги разработва успешно проличава и от приетите за рецензиране самостоятелни или в съавторство **статии и научни доклади**.

Положителна оценка заслужава и участието на доц. д-р Виржиния Желязкова в **образователни, научни и практикоприложни проекти** под формата на техен ръководител и/или изпълнител. Това напълно се потвърждава от приложените към документите по конкурса служебни бележки.

Всичко това дава основание да бъде направен **обобщаващия извод**, че тя притежава качествата не само на успешно наложил се преподавател, но и на един оформил се изследовател на актуални и полезни както за теорията, така и за практиката въпроси. Това напълно се доказва и от факта, че тя вместо 550 минимално изискуем се брой точки (Таблица 1. Минимални изискувани точки по групи показатели за различните научни

степени и академични длъжности за Област 3. Социални, стопански и правни науки) има заявени 1115 точки, от които признатите точки са 905.

3.3. Научни и практикоприложни приноси и цитирания

Подробна представа за приносите и цитиранията на доц. д-р Виржиния Желязкова се придобива от представените справки към документите по този конкурс. По отношение на **приносите** може да се направи обобщаващия извод, че те действително се съдържат в представените и приети за рецензиране публикации и преди всичко в монографичния труд. Възможно е също така те да се групират по начин, който доц. д-р Виржиния Желязкова е избрала, т.е. на **научни, практикоприложни и приноси, свързани с нейната преподавателска дейност**. Преобладаващата част от представените приноси представляват доказване по нов начин на съществуващи вече виждания за изследваните теории, хипотези и проблеми. Особено ценни, както за теорията, така и за практиката са онези приноси, които са свързани не само с направен анализ, но и с конкретни предложения.

Към **научните (теоретичните) приноси** на доц. д-р Виржиния Желязкова могат да бъдат отнесени преди всичко:

П ъ р в о, разширяването на представата за кръговата икономика. Това проличава от заключението на доц. д-р Виржиния Желязкова, че „Общото между тези отделни теоретични концепции е поддържането на идеята за необходимостта от трансформация на линейния икономически модел, като се използват примери от природата.“ (34) Този принос е резултат на направения анализ във връзка с концепциите за произхода и същността на понятието „кръгова икономика“.

В т о р о, обогатяването на представата за понятията „ефективност“ и „екоефективност“. Това проличава от извода на доц. д-р Виржиния Желязкова, че „Неотчитането на ефектите, които човешката дейност оказва върху околната среда, дори и в краткосрочен план да не се отчитат сериозни последици от финансово естество, в средносрочен и дългосрочен план подобна стратегия се оказва неефективна от икономическа гледна точка.“(34) Този принос също е свързан с направения анализ във връзка с произхода и същността на понятието „кръгова икономика“.

Т р е т о, обогатяването на представата за зелената банка като концепция. Това се потвърждава от твърдението на доц. д-р Виржиния Желязкова, че „Трябва да се мисли не само за проявлението на екологичните рискове на ниво сделка или отделен клиент, но и на макро равнище, за да може да се прави цялостна оценка доколко и по какъв начин банковата система е изложена на тях и следователно до каква степен тя допринася за

трансформацията на линейния модел в кръгов.“ (81-82) Този принос има за своя основа анализа, посветен на дефинирането на концепцията за зелената банка в рамките на изложението, което третира финансовата система и кръговата икономика.

От своя страна към **практикоприложните приноси** на доц. д-р Виржиния Желязкова могат да бъдат отнесени преди всичко:

П ъ р в о, систематизирано представената от доц. д-р Виржиния Желязкова информация за кръговата икономика в международен план. (35-64, 79-81) Основание за третирането на тази информация към приносите с практикоприложен характер може да се търси във факта, че чрез нея се създават предпоставки за международно пренасяне на натрупан опит по отношение на осъществяващия се преход от линеен към кръгов икономически модел.

В т о р о, множеството конкретни предложения на доц. д-р Виржиния Желязкова, отнасящи се до дейността на банките в условията на преход от линейна към кръгова икономика. Като пример за тях могат да се посочат лансираните от нея идеи във връзка с ролята на банките при финансирането на кръговата икономика, засягащи обезпеченията на кредитите, възможността за използване на продуктите (предметите) под наем вместо да се закупуват, приложението на лизинговата форма на финансиране и пр. (71-72)

Т р е т о, към практикоприложните приноси на доц. д-р Виржиния Желязкова могат да бъдат отнесени и множеството собствени интерпретации, свързани с екологичното счетоводство и отчетността при кръговата икономика. Тук става въпрос преди всичко за разгледаните практики на екологичното счетоводство в Европейския съюз (107-109), на въглеродното счетоводство (109-115), както и на практиките, свързани с показателите за екоефективност. (131- 145)

Най-после към приносите, които са свързани с **преподавателската дейност** на доц. д-р Виржиния Желязкова могат да бъдат отнесени:

П ъ р в о, създадените добри условия на обучаваните от нея студенти за усвояване на преподавания учебен материал. Този принос се потвърждава не само от посоченото вече издаване на двата електронни учебника, но и от разработените и предоставени за ползване от тях насоки за самоподготовка.

В т о р о, добрите резултати от усилията на доц. д-р Виржиния Желязкова като зам. ректор на ВУЗФ по учебната дейност и качеството на обучение. Става въпрос за подобренията, свързани с качеството на учебните планове, с дисциплината на студентите и с тяхното административно обслужване.

Положителна оценка заслужава и фактът, че публикациите на доц. д-р Виржиния Желязкова са били обект на внимание и на много други български и чуждестранни автори.

Този факт се потвърждава от справката за **цитиранията**, приложена към документите за този конкурс.

От гледна точка на целта на този конкурс изброените приноси дават основание да се направи **обобщаващият извод**, че те са резултат от способността на доц. д-р Виржиния Желязкова да изследва и по достъпен начин да представя своите виждания, да се отнася коректно към мненията на другите автори, да следи и по приемлив начин да използва литературните и информационните източници, да вгражда резултатите от своята изследователска дейност в процеса на преподаването и коректно да участва при обсъждането на различни нива у нас и в чужбина на въпросите, които са обект на нейната преподавателска и научноизследователска работа.

4. Оценка на личния принос на кандидата

Съдържанието на приетите за рецензиране публикации, както и описаните качества на доц. д-р Виржиния Желязкова дават основание да се направи категоричния извод, че те са резултат на нейните лични усилия. Липсват всякакви съмнения за плагиатство.

5. Критични бележки и препоръки

Независимо от дадените вече положителни оценки в тази рецензия и фактът, че те доминират към доц. д-р Виржиния Желязкова могат да бъдат отправени още следните посъществени критични бележки и препоръки:

П ъ р в о, в рамките на представената монография и в опитите да се дефинира представата за кръговата икономика е пренебрегната необходимостта от съобразяване с връзката на този тип икономика с движението на парите между икономическите субекти. Вниманието е насочено преди всичко към материалните, а не към паричните потоци независимо от факта, че във втората и третата част на монографията се третираат финансови и счетоводни въпроси.

В т о р о, в представената монография е допуснато известно подценяване на част от секторите, осигуряващи финансирането на кръговата икономика. Става въпрос преди всичко за корпоративното и държавното финансиране. Вниманието в нея е насочено преди всичко към банковия сектор и капиталовите пазари.

Т р е т о, когато във въпросната монография се третираат въпросите, които са свързани с екологичното счетоводство и отчетността при прехода от линейна към кръгова икономика е пренебрегната ролята на статистиката. Наложително е било най-малкото при изясняването на същността на екологичното счетоводство да се открие разликата между статистиката и въпросното счетоводство, тъй като едва ли е възможно да се осъществят

сериозни и резултатни анализи и прогнози без наличието на добре структурирана, събрана и обработена статистическа информация.

Ч е т в ъ р т о , както в монографията, така и в останалите публикации, приети за рецензиране, е налице преобладаващ описателен, а не дискуссионен подход. Това е присъщо и на възприетите обобщения в монографичния труд. По този начин се създават трудности за узнаване *на мнението на доц. д-р Виржиния Желязкова по третираните въпроси.

П е т о, под формата на препоръка считам, че ще бъде полезно в своята бъдеща преподавателска и изследователска работа доц. д-р Виржиния Желязкова да използва в по-голяма степен наложилите се вече статистически и иконометрични методи и подходи.

6.Лични впечатления

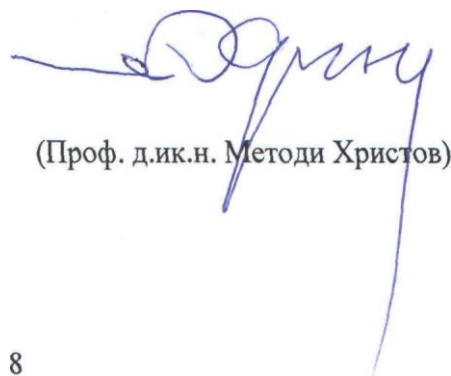
Личните ми впечатления за доц. д-р Виржиния Желязкова са свързани с нашата съвместна работа в рамките на ВУЗФ, София. Според мен тя е утвърден, коректен и трудолюбив преподавател и изследовател.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Уважаеми членове на научното жури,

като имам предвид, че доц. д-р Виржиния Желязкова притежава научната и образователна степен „доктор“, повече от минимално предвиденото време е заемала академичната длъжност „доцент“, публикувала е монографичен труд, има множество други научни публикации (студии, статии и доклади), активно се занимава не само с преподавателска и изследователска работа, но и с банкова дейност и е преизпълнила минималния национално изискван брой точки давам **положителна оценка за нейната готовност да заема академичната длъжност „професор“** по: област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки и научно направление 3.8. Икономика (Финансови аспекти на кръговата икономика и екологичния риск). Успоредно с това Ви предлагам да подкрепите това мое мнение при оформянето на доклада-предложение до Академичния съвет на ВУЗФ във връзка с този предстоящ избор.

София, 01.12. 2018. г. _

(Проф. д.ик.н. Методи Христов)